

Μυκητιασικές ασθένειες του αμπελιού

Автор(и): проф.д.с.н. Марияна Накова, Аграрен университет Пловдив; проф. д-р Борис Наков, Аграрен университет Пловдив

Дата: 07.05.2019 Брой: 5/2019

Μέχρι τη δεκαετία του 1980 του 20ού αιώνα, η φυτοϋγειονομική κατάσταση των αμπελώνων καθοριζόταν κυρίως από την εξάπλωση του περονόσπορου, του ωιδίου, της γκρίζας σήψης και της ανθράκωσης, και σε χρόνια με χαλάζι από τη λευκή σήψη. Στην περίοδο μετά το 1970–1980, νέα εξαιρετικά επιβλαβή παθογόνα εισήχθησαν με φυτευτικό υλικό, προκαλώντας την εξκοριόζη (*Phomopsis viticola*) και την ευτυπίαση (*Eutypa armeniacae*). Σε αμπελώνες με μειωμένη αγροτεχνική φροντίδα, ζημιές προκαλούνται επίσης από παράγοντες σήψης του ξύλου – την έσκα (*Stereum hirsutum*), τη σήψη

των ριζών (*Armillariella mellea*) και τη λευκή σήψη των ριζών (*Rosellinia necatrix*).

Ευτυπίαση – *Eutypa armeniacaea* (*Eutypa lata*)

Από άρρωστα αμπέλια αναπτύσσονται βλαστοί με πολύ συντομευμένα μεσοκόμβια, μικρά χλωρωτικά φύλλα με σημάδια έγκαυσης πάνω τους. Πλήρως αναπτυγμένα φύλλα αποκτούν κόκκινο χρώμα. Τα συμπτώματα εντοπίζονται σε μεμονωμένους, και όχι σε όλους, τους βλαστούς ενός φυτού. Νεαρά ταξιανθίματα πέφτουν. Τυπικά συμπτώματα παρατηρούνται στο ξύλο: σε διαμήκη τομή άρρωστων βλαστών, παρατηρείται νέκρωση των ιστών με καφέ έως σκούρο βιολετί χρώμα στο ξύλο. Η ζημιά ξεκινά από το σημείο του τραυματισμού του κορμού. Ο άρρωστος και ο υγιής ιστός χωρίζονται από μια σκούρα λωρίδα.

Το σημείο εισόδου του παθογόνου στους ιστούς είναι οι πληγές που προκαλούνται από το κλάδεμα. Κυρίαρχοι παράγοντες για την εξάπλωση της ασθένειας είναι οι βροχοπτώσεις άνω των 1,25 mm και ο ελαφρύς άνεμος. Ο μύκητας αναπτύσσεται σε θερμοκρασιακό εύρος από 1 έως 45°C.

Καταπολέμηση. Καθοριστικό ρόλο παίζουν τα προληπτικά μέτρα: αφαίρεση άρρωστων βλαστών και αμπτελών και καύση του ξύλου εκτός των φυτειών· το κλάδεμα πρέπει να πραγματοποιείται σε ξηρό και ήρεμο καιρό. Προϊόντα με βάση το μεθυλ-θειοφαινείο έχουν μυκητοκτόνο δράση. Οι επεμβάσεις πρέπει να πραγματοποιούνται από το πρήξιμο των οφθαλμών σε διαστήματα 10–12 ημερών.

Εξκοριόζη – *Phomopsis viticola*.

Μερικοί από τους οφθαλμούς σε άρρωστους βλαστούς δεν αναπτύσσονται, και από τους υπόλοιπους αναπτύσσονται βλαστοί με πολύ συντομευμένα μεσοκόμβια, μικρά και παραμορφωμένα φύλλα. Στους βασικούς

μεσοκόμβους, παρατηρούνται σκούρες, υδατώδεις, επιμήκεις κηλίδες, που ξεχωρίζουν έντονα έναντι του τρυφερού φλοιού των πράσινων βλαστών. Μέχρι το τέλος της περιόδου βλάστησης, η ζημιά εμφανίζεται ως σκούρα καφέ νεκρώσεις, ατρακτοειδείς, μεμονωμένες ή συγχωνευμένες. Σε ξύλο 2–3 ετών ο φλοιός γίνεται λευκωπός (κυρίως στους πρώτους 2–4 κόμβους) και είναι στικτός με μαύρες κηλίδες (πυκνίδια του παθογόνου). Συμπτώματα παρατηρούνται επίσης στα τσαμπιά, στα μίσχια, στην κύρια φλέβα των φύλλων, γύρω από την οποία σχηματίζονται μικρές ανοιχτό καφέ κηλίδες.

Ο μύκητας διαχειμάζει ως μυκήλιο στους οφθαλμούς και ως πυκνίδια και περυθήτια σε άρρωστους/μολυσμένους βλαστούς. Αναπτύσσεται σε θερμοκρασίες από 5 έως 35°C παρουσία νερού ή σχετικής υγρασίας 98–100%. Στα 8,5°C η μόλυνση συμβαίνει εντός 13 ωρών, και στα 25°C – σε μόλις 5 ώρες. Στον κύκλο ζωής του, το αιτιολογικό παράγοντα της εξοριόζης, *Phomopsis viticola*, συνυπάρχει με μύκητες του γένους *Phoma*.

Καταπολέμηση. Τα καλύτερα αποτελέσματα επιτυγχάνονται όταν η χημική καταπολέμηση πραγματοποιείται στις φαινοφάσεις από το πρήξιμο των οφθαλμών έως το στάδιο των 3–4 φύλλων, με μυκητοκτόνα με βάση: μανκοζέμπ (Dithane DG – 0,3%, Dithane M 45 – 0,3%); φωσφορικό αλουμίνιο και φόλπετ (Mikal Flash – 0,3%; Momentum Extra WG – 300 g/ha); φωσφορικό αλουμίνιο και φεναμιδόνη (Verita WG – 0,2%); φλουοπικολίδη και προπιμέμπ (Pasoble 70 WG – 200 g/ha); κάπταν (Captan 50 WP – 0,3%); φόλπετ (Folder 80 WG – 187,4 g/ha; Follow 80 WP – 187,5 g/ha), κ.λπ. Άρρωστοι βλαστοί και αμπέλια πρέπει να αποκόπτονται και να καίγονται εκτός των φυτειών.

Έσκα /«ερυθρόφυλλη» ασθένεια/

Συμπτώματα της έσκας εμφανίζονται κατά τους θερινούς μήνες, με την άνοδο των θερμοκρασιών, αρχικά στα φύλλα των βασικών βλαστών. Αργότερα εξαπλώνονται σε όλα τα φύλλα των άρρωστων φυτών, προσβάλλοντας μεμονωμένους βραχίονες ή κορδόνια. Σε ποικιλίες με κόκκινους καρπούς, τα φύλλα μεμονωμένων βλαστών κοκκινίζουν, και σε λευκές γίνονται κιτρινωπό καφέ. Η ζημιά επεκτείνεται ανάμεσα στις κύριες φλέβες, οι ιστοί νεκρώνονται και καίγονται. Τυπικά συμπτώματα αποκαλύπτονται σε εγκάρσια τομή του κορμού. Παρατηρείται ανοιχτό καφέ σήψη του ξύλου, που γίνεται εύθρυπτο. Αυτή είναι η «χρόνια μορφή» της ασθένειας.

Αναπτύσσεται και μια «οξεία μορφή», στην οποία παρατηρείται ξαφνικός ξηραμός μεμονωμένων βλαστών ή ολόκληρων φυτών. Φύλλα και τσαμπιά ξεραίνονται ξαφνικά μέσα σε λίγες μόνο ημέρες. Οι ξεραμένοι βλαστοί αποκτούν γαλαζωπό χρώμα και γίνονται εύθραυστοι. Οι πιο τυπικές εκδηλώσεις είναι στο ξύλο. Σε εγκάρσια τομή, διαγράφονται ανοιχτόχρωμες ζώνες με καταστραμμένο ξύλο, περιβαλλόμενες από πιο σκούρες λωρίδες.

Αργότερα, δερματώδη καρποφόρα σώματα, διατεταγμένα σαν «λεπίδες ψαριού», σχηματίζονται στα προσβεβλημένα αμπέλια. Είναι άποδα στον φλοιό.

Καταπολέμηση. Η καταπολέμηση περιλαμβάνει ένα σύνολο μέτρων: ξερίζωμα και καύση άρρωστων αμπελών· προστασία των φυτών από τραυματισμούς· το κλάδεμα πρέπει να πραγματοποιείται έως υγιή ιστό και οι πληγές πρέπει να επαλειφθούν με βαφή λαδομπογιάς ή με διάλυμα θειικού χαλκού 2% σε συνδυασμό με μεθυλ-θειοφαινείο – 0,2%· πρέπει να πραγματοποιούνται προληπτικοί ψεκασμοί με προϊόντα που περιέχουν χαλκό και ποτίσματα άρρωστων φυτών με προϊόντα με βάση το μεθυλ-θειοφαινείο.

Λευκή σήψη ριζών (λευκή ριζική ασθένεια) – *Rosellinia necatrix*.

Η ασθένεια εμφανίζεται σε φυτείες που έχουν ιδρυθεί σε θέσεις ξεριζωμένων οπωρώνων, αμπελώνων, δασών, σε βαριά και υγρά εδάφη με χαμηλή περιεκτικότητα σε ανθρακικά ενώσεις. Εμφανίζεται σε μεμονωμένα φυτά ή σε κηλίδες. Τα μολυσμένα αμπέλια έχουν κατασταλμένη ανάπτυξη, μικρότερα, διαιρεμένα και ανοιχτό πράσινα φύλλα. Οι βλαστοί είναι αδύναμοι, λεπτοί, με συντομευμένους μεσοκόμβια και χλωρωτική εμφάνιση. Αυτές οι εκδηλώσεις εντείνονται προοδευτικά και καταλήγουν στο θάνατο των φυτών. Κατά το ξερίζωμα, οι ρίζες βρίσκονται σαπισμένες, με μαύρο φλοιό που ξεφλουδίζει εύκολα. Το ξύλο είναι καφέ και σπογγώδες. Στα προσβεβλημένα μέρη, μπορεί να φανεί λευκό έως καφέ μυκήλιο, που μπορεί να είναι λεπ